

**N:o 243.**

Af Herr **R. T. Busck**: *Om åtskilliga förändringar i nu gällande stadga för skiftesverket i riket af den 9 November 1866.*

Då jag går att vid denna riksdag väcka motion om åtskilliga, efter min åsigt behöfliga förändringar i den af Kongl. Maj:t den 9 November 1866 förnyade nådiga stadga för skiftesverket i riket, kommer jag troligen att mötas af det yttrande, att nu gällande stadga är så ny, att man ännu ej hunnit pröfva verkningarne af densamma. I så fall förutskickar jag den anmärkningen, att detta ej är förhållandet, emedan förenämnda författning, hvad ock dess ingress utvisar, i det hufvudsakligaste blott är en omskrifning af 1827 års Skiftes-stadga jemte samlande på ett ställe af de ändringar deri, som under följande år beslutats, så att hvar och en, synnerligast de som hafva mångårig praktisk erfarenhet af samma verkningar, mycket väl kunna bedöma de missförhållanden som ännu qvarstå. Jag tager mig derföre friheten här nedan påpeka de delar, deri jag i synnerhet anser tarivas rättelse och ändring, hufvudsakligen i betraktande af de förändrade förhållanden som gjort sig gällande inom jordbruket sedan laga skiftenas början, hvilka i och för sig icke obetydligt bidragit till dettas ökade lyftning.

Som en förbättrad öfvergång från det gamla storskiftesverket uppstodo enskiftena, dock så att samtidigt dermed förrättades storskiften, i det att blott en del af då befintlige landtmätare erhöilo rättighet att verkställa enskiften, under det att de öfrige fortfarande förrättade storskiften, men ofta under samma förhållanden, så att vid den tiden skilnaden emellan stor-

och enskiften i många fall blott bestod i namnet. Deraf blef en följd, att många, om ej de flesta af enskiftena, förrättade hufvudsakligen på grund af förening emellan jordegare, hvilka ännu ej hunnit kasta en blick framåt på hvad som genom enskiftena egentligen var afsedt att vinnas, äro lika litet öfverensstämmande med nutidens fordringar på ett väl ordnadt jordbruk som de gamla storskiftena. Dessa sednare få dock, enligt § 3 Skiftesstadgan, rubbas, då, på sätt § 89 föreskrifver, en hufvudsakligen förmånligare egoindelning kan ske, hvilket ej enligt § 3 eger rum med enskiftena, hvilka icke få ändras, ehuru jag kan förete många fall, der, som ofvan är nämndt, enskiften finnas, som för jordens regelbundna brukning äro mycket olämpligare än storskiften, hvilka få genom nytt laga skifte rubbas. Till en del är förhållandet lika med många laga skiften, synnerligast sådana der skifteslagets egor bestått af delvis sankta och vattensjuka marker, deri delegare fått hvar sin andel, men hvilka marker numera till följd af skedd uppodling och afdikning äro fullt jemförliga med skifteslagets öfriga jord, så att utflyttning dit kan ega rum. -- En enda hemmansegare, med huru liten lott som helst, kan således nu, mot alla de öfriges vilja, hindra en bättre och ofta högst nödvändig förändring af jordindelingen och derigenom förorsaka dem stor förlust, och det synes mig ej vara för tidigt att söka åstadkomma en ändring häri. Det torde invändas häremot, att jordegare härigenom komme att blifva betungade med onödiga kostnader i och för nya skiften, men så blir ej fallet, enär föreskriften i § 89, enligt den ändring jag ämnar föreslå, icke medgifver, att äldre skiften få rubbas, så vida det ej tydligen utredes, att betydligare fördelar vinnas, och när så sker, är kostnaden ej onödigtvis utgifven. Af hvad ofvanföre är anfördt, kan jag ej annat finna än med allmän fördel öfverensstämmande, om så väl en- som laga skiftena finge rubbas, då de äro så verkställda, att större och betydligare fördelar vunnas genom ny delning, men som vid laga skiftena dock ej i allmänhet vidlåda så stora oformligheter som vid enskiftena, och de dessutom äro tillkomna i en sednare tid, torde det vara skäl, att en viss andel af jordegare inom ett skifteslag erfordrades, utan hvars medgifvande i intet fall förut verkställt laga skifte finge ändras.

På grund häraf får jag härmed föreslå, att § 3 erhåller följande lydelse:

Har jord, som hör till by eller hemman, deri två eller flere ega del, genom teg-, stor- eller enskifte i flera skiften blifvit lagd; vill den som i sådant skifteslag eger ett eller flera hemman eller en eller flera hemmansdelar, laga skifte erhålla, hafve ock der vitsord till, utan att å teg-, stor- eller enskifte meddelad fastställelse eller eljest ingången och stadfästad förening må sådant

hindra eller därför i vägen ligga. Lag samma vare med sådant laga skifte, som efter pröfning enligt § 89 befinnes vara så verkstaldt, att ändring deri kommer att medföra betydligare fördelar; dock att dylik fråga ej kan komma under ompröfning, så vida icke hälften af delegare i skifteslaget sig om nytt skifte förena.

§ 28 föreskrifver så väl, att landtmätaren skall å förrättningsstället infinna sig kl. 10 f. m., som ock att, om han uteblifver öfver kl. 12, skall han ansvara såsom för tjensteförsummelse. Ofta inträffar, att landtmätaren kan medhinna tvänne sammanträden på en dag, men efter bokstaffiga ordalydelsen af §:n är detta honom ej tillåtet, men då det tydligen ej kan vara meningen förhindra en lönlös tjensteman att arbeta så mycket han förmår, desto heldre som sådant ej är förenligt med jordegares intresse, får jag föreslå, att § 28 erhåller följande lydelse:

När den till förrättningen utsatta tiden infaller, skall landtmätaren jemte gode männen, publika ombud och delegare å förrättningsstället sig infinna. Uteblifver landtmätaren och kommer ej innan dagens slut, då må gode männen, publika ombuden och delegare åtskiljas. Får landtmätare laga förfall, låte han derom underrätta alla vederbörande, så fort ske kan; vare han ock i båda dessa fall skyldig att utsätta ny förrättningsdag, på sätt i § 27 sägs. Kommer ej landtmätaren inom tvänne timmar efter den af honom utsatta tid, och låter han icke laga förfall anmäla, eller försummar han att vederbörande om inträffadt förfall underrätta, då sådant varit honom möjligt; ansvare såsom för tjensteförsummelse.

§ 34 i nu gällande Skiftesstadga föreskrifver: att om delegare eller publikt ombud uteblifver från landtmäteriförrättning, sedan den lagligen är kungjord, går förrättningen icke dess mindre för sig. Nu kan inträffa — hvilket jag vet äfven varit fallet — att vid utsatt sammanträde icke någon af delegarne tillstädeskommer, då det bör falla af sig sjelf att landtmätaren ej kan företaga förrättningen, likasom att sökanden är den som till uppskofvet i så fall är vållande, emedan han åtminstone bort ega skyldighet att sjelf eller genom ombud närvara; men som ett tydligt stadgande här vid lag torde vara nödigt, får jag härmed föreslå följande tillägg till § 34:

Uteblifva åter samtliga delegare, sätte landtmätaren ny dag ut, och ersätte sökanden kostnaderna för sammanträdet.

§ 41 medgifver skiftesdelegare rätt att under slätter- och skördetiden erhålla uppskof i egoaffattning, om de derom äro ense. Detta stadgande synes antyda, att enhällig öfverenskommelse måste ega rum, och att således en enda delegare i ett större skifteslag skulle kunna förhindra ett

af alla de öfriga önskad uppskof. Som jag både anser detta vara orätt och i de flesta fall helt och hållet tillintetgörande hvad som med §:n afses, föreslår jag den förändring af § 41:

att emellan orden »der ej» och »delegarne» insättas orden »flertalet af».

Uti § 49 föreskrifves, att då förening upprättas rörande rågångstvist, hvori Kronan för hemman eger del, skall samma förening genom kronoombudets försorg insändas till Konungens Befallningshafvande, för att erhålla dess godkännande. Detta är en onödig och tidsödande omgång, enär landtmätaren, utan kronoombudet som mellanhand, kan lika väl öfversända handlingarne till Konungens Befallningshafvande, hvarföre föreslås:

att orden »genom kronoombudets försorg» ur 49 § utgår.

53 § bestämmer ordningen, i hvilken de vid skifte förekommande frågorna skola föredragas. Jag hysar tvifvel om lämpligheten af denna ordning. Frågan om urskiljande af den mark, hvilken som in- eller afrösningsjord skall beräknas, innehar N:o 2, under det att den om graderingen har N:o 3. Det är under graderingen som förrättningsmännen inhemta den säkraste kännedom af skifteslagets egor, de öfvergå då noga hvarje del deraf och bestämma efter undersökning egornas inbördes förhållande till hvarandra, och kunna under eller efter graderingens fullbordan med säkrare blick bedöma hvilka egotrakter, som skola inrösas, än före den samma. Skall åter, som nu är stadgadt, urskiljandet af förenämnda egoslag föregå graderingen, blir en följd att förrättningsmännen jemte delegare måste först öfvergå större delen af skifteslagets område för att få reda på alla de trakter, hvilka skola kunna som inrösningsjord anses, men ej nog härmed och att i detta fall trakter, lämpliga att inrösas, kunna förbigås, dessa egotrakter måste afven undersökas och med hvarandra delvis jemföras, hvartill allt åtgår en ej obetydlig tid, till stor kostnad för delegare, då i stället, om graderingen fick föregå, ofvannämnda besigtning var öfverflödig, emedan den då verkställdes, och detta mycket säkrare, under ego-graderingen.

Likaledes måste efter min åsigt fråga om undantag af mark för delegares allmänna behof föregå urskiljandet emellan in- och afrösningsjord. I den förra frågan ega delegare, i de sednare skiftesmännen beslutanderätt. Nu ligger t. ex. inom skogs- eller utmarken en trakt, bestående af bördig jordmån, men besvärad af vatten, till hvars afledande erfordras ett större dike; förrättningsmännen anse vid andra punktens föredragning denna jord böra som inrösningsjord beräknas, men vid föredragning af fjerde punkten vägra delegare att uttaga det nödvändiga diket, utan hvars upptagande marken i fråga ej eger något större värde, och huru står sig då förrättningsmännens förut fattade beslut.

Att uppgöra om de efter skiftet förekommande ersättningsfrågor, hvilka omnämnas i 7:de och 8:de punkterna, innan skifte blifvit kraftvunnet, är i de flesta fall ett onödigt arbete, blott ledande till ökade kostnader. Förrättningsmännen afgöra frågorna rörande ståndskogs-, gödsel- och häfde-ersättningar efter de förhållanden, som förefinnas vid tiden då skiftet afslutas, men klander öfver skiftet sker, och det kan draga ut årtal innan nya skiftena tillträdas, då, i det lyckliga fall att ingen ändring i skiftet skett, likväl så stora förändringar uppkommit genom mer eller mindre vårdslös brukning, ja med flit verkställd utsugning af egor, att mången derigenom kan lida betydlig förlust. Bliu åter skiftet, genom ändring i gradering eller skiftesläggning, till aldrig så liten del rubbadt, måste frågan om nyssberörda ersättningar åter upptagas och pröfvas. Det synes sålunda i allmänhet vara förenligt med jordegares bästa, att pröfning rörande de i 7:de och 8:de punkterna förekommande ersättningsfrågor först upptagas till handläggning, sedan skiftet blifvit laga kraftvunnet. Fall förefinnas dock, synnerligast vid skifte emellan ett mindre antal delegare, der ersättningsfrågorna äro af obetydligt omfång eller der delegare förklara sig nöjde att genast tillträda skiftet, då dessa frågor både kunna och böra afgöras i sammanhang med skiftet, om delegare så önska.

På grund af hvad jag här ofvan anført får jag föreslå, att 53 § erhåller följande lydelse:

Sedan konceptkartan öfver skifteslagets egor är i fullständigt skick samt rågångarne deromkring finnas bestämda, skall skiftesmannen för delegare och gode männen till beslutande ordentligen och redigt föredraga allt, hvad till skiftets verkställighet i hela dess vidd hörer, nemligen:

- 1:o om egoutbyte med angränsande byar och hemman;
- 2:o om egornas gradering; derunder frågorna rörande
- 3:o undantag af mark för delegares allmänna behof samt
- 4:o om urskiljandet af den mark, hvilken såsom inrösnings- eller afrösningsjord beräknas skall, skola komma under pröfning och derefter afgöras; och sedermera, dock ej förr än egobeskrifning och häfdeförteckning, der sådan förteckning skall ske, blifvit upprättad och kommit i fullständigt skick,
- 5:o om delningsgrunden;
- 6:o om öfriga grunder för verkställighet af laga skifte, så ock om skiftesläggningen och skyldighet att från by utflytta. Sedan skifte blifvit laga kraftvunnet, företages efter anmälan af delegare.
- 7:o om bidrag till utflyttning, så ock om odlingskostnad för sådan oppodlad mark, hvilken i skiftet såsom inrösningsjord int agits

samt om ersättning till delegare, som antingen erhåller vanhäfdad jord eller förlorar ståndskog, plantering eller torfjord med mera dylikt; och

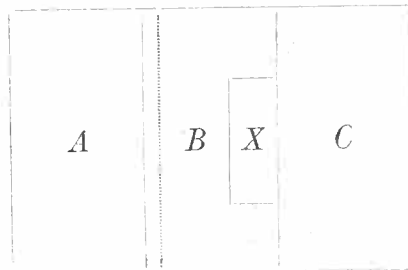
8:o om tiden för tillträde af egolotterna samt skogs- och torfjords afbrukning; dock må dessa frågor jemväl före skiftets afslutande föredragas och afgöras, om samtliga delegare derom äro ense.

Kommer 53 § att på föreslagna sätt ändras, måste äfven till följd deraf näst efterföljande § bringas i öfverensstämmelse härmed. Detta sker, om uti första punkten siffran 3 ändras till 4, och i andra punkten siffran 4 ändras till 3, hvarförutan i slutet af §:n följande tillägg torde vara nödigt:

Hafva de i 7:de och 8:de punkterna förekommande frågor blifvit afgjorda, efter det skiftet vunnit laga kraft, må klagan särskildt deröfver jemväl anföras på sätt 129 § stadgar.

Nuvarande stadgande angående egoutbyten leder på långt när ej till ett önskvärdt resultat. — 56 § gifver väl rätt att verkställa egoutbyte, när hemman har ega inom annat hemmans område, men förhållanden förekomma ofta, der detta stadgande ej gör tillfyllest, såsom af vidstående teckning visas.

*A*, *B* och *C* äro trenne hemman, men *A* har en ega *X* i rågången mellan *B* och *C*; hvad vore naturligare än att *A* genom egoutbyte erhöle af *B* vederlag för *X* enligt prickade linien, men som egan *X* ej på alla sidor angränsas af *B*, ligger den ej inom detta hemmans rågång, och egoutbyte får således ej utan ömsesidigt medgifvande verkställas. Man skulle tro, att lagstiftarens mening ej varit att så strängt tillämpa ordet *inom*, men jag känner fall, der Kongl. Maj:ts Högsta Domstol afslagit ett sökt egoutbyte, under förhållanden lika med hvad teckningen visar, derför att den till egoutbyte ifrågasatta jord ej legat på alla sidor angränsad af det andra hemmanets egor. — Detta missförhållande är afhjelpat, om slutet af 56 § erhåller följande lydelse:



Har hemman i skifteslaget ega inom eller utmed annat hemman eller annan bys rågång, eller annat hemman eller annan by ega inom eller utmed skifteslagets rågång, och å ena sidan sökes att den ega för beqvämligare läge mot annan jord utbytas må; vare ock lag som ofvan sagdt är.

Ofta

Ofta förekomma emellan hemmanslotter, hvilka blifvit genom skifte hvarandra frånskiljda, sådana gränser, att genom egoutbyte en betydlig fördel för båda delegarne skulle uppkomma, — men den ene delegaren antingen af tredska eller ej inseende egen fördel bestrider samma, än att ena delegaren kan hafva fördel, utan att den andra har skada, men sådant egoutbyte får ej enligt 58 § ega rum utan ömsesidig öfverenskommelse. Sådant oformlig gräns kan hafva haft skäl för sig vid den tid skiftet skedde, såsom t. ex. för att tilldela hvardera delegaren andel i ståndskog, eller för att bespara kostnaden för en utflyttning; men sedan dess hafva förändrade förhållanden inträffat, skogen är afverkad eller husen bortflyttade på annan plats, men ändå skall den oformliga gränsen kvarstå. — Jag anser detta i hög grad menligt och får i och för ändring häri föreslå, att 58 § erhåller följande lydelse:

kan genom egoutbyte i andra fall än nu nämnda äro beqvämlichkeit för odling eller häfd eller annan dylik fördel vinnas, utan att någon jordegare deraf lider skada, då må det, utan hinder af förut fastställt skifte, ske, på sätt i 56 § sägs.

Sättet för graderings verkställande har under sednare tider varit mycket omskrifvet, i det en del velat gifva företräde åt så kallad serie-taxering, under det andra förordat så kallad separat-taxering. Båda åsigtternas förfäktare kunna hafva rätt, emedan frågan egentligen beror på lokala omständigheter. Med serie-taxering menas, när alla inom ett skifteslag uti delning ingående egor värderas i ett sammanhang, med separat-taxering åter der in- och afrösningsjorden hvardera för sig, utan jemförelse med hvarandra särskildt graderas. Inom trakter, hvarest åker och äng ligga i ett sammanhang för sig och utmarken särskildt, der kan man möjligen gifva separat-taxeringen företräde, under det att inom orter, hvarest åker och äng ligga spridda mellan berg, skogs- och betesmarker, så att vid skifte som oftast, för att utlägga formliga egolotter, erfordras en omvexling emellan in- och afrösningsjord, hvilket ock medgifves i 79 §, måste serie-taxeringen hafva företräde, hvarvid bland annat den fördel vinnes, att den särskilda jemförelse emellan förenämnda egoslag, som 79 § föreskrifver skola ske när omvexling förekommer, undvikas. Inom olika orter användes det ena eller andra sättet, allt efter som det af förrättningsmännen anses vara mest praktiskt, ehuru 64 § tydligen föreskrifver separat-gradering. Häraf kunna orsakas obehag och kostnader, i det möjligen antingen Egodelningsrätten eller Högsta Domstolen kan finna sig befogad upphäffa ett skifte, blott på den grund att serie-gradering egt rum, under det att uträkningarne öfver ett skifte, der separat-gradering egt rum och

omvexling af de olika egoslagen skett, alltid är svårare att kontrollera. — För att afhjelpa dessa olägenheter får jag föreslå ett tillägg i slutet af 64 §, så lydande:

I orter, der sådant finnes lämpligt, vare så kallad serie-gradering jemväl tillåten.

Under antagande att den af mig föreslagna ändring af 3 § bifalles, blir deraf en följd, att 69 § ändras i öfverensstämmelse dermed och kommer att erhålla följande lydelse:

Delningsgrund eller måttstock för egors skiftande å landet, så väl särskilda hemman emellan som emellan delegare inom ett och samma hemman, vare den, som i lag eller särskilda författningar för vissa landsorter stadgad är eller framdeles stadgas kan. Åro egorna förut delade genom skifte, som efter förra författningar vunnit laga kraft, hafve hvarje delegare rätt att vid nytt skifte tillgodonjuta hvad efter uppskattning svarar emot de egor han efter laga kraftvunna skiftet innehaft; och bör landtmätaren, vid föredragning af frågan om delningsgrunden, underrätta delegarne, ej blott om de särskilda grunder, hvilka kunna i detta afseende rätteligen antagas, utan ock om de uppskattade egobelopp, hvilka, enligt hvardera af dessa grunder, komme att hvarje delegare ungefärligen tillfalla.

Som ofta inträffar, att efter förrättadt skifte flera dervid utlagda särskilda hemmanslotter gemensamt komma till olika andelar uti två eller fleras ego, och att dessa lotter till hvarandra af egarne kunna sammandragas, men något bestämdt stadgande huru härvid skall tillgå ej förefinnes, torde jag få föreslå att i slutet af 69 § göres följande tillägg:

Lag samme vare, der två eller flera, vid en- eller laga skifte utbrutna lotter skola emellan gemensamma egare klyfvas.

I sammanhang med föreslagna ändringen i 3 § är nödigt, att 78 § 1 mom. erhåller förändrad lydelse, hvilken jag får föreslå sålunda:

Har inrösningsjorden, med skogsmarkens förbigående, förut blifvit delad genom fastställda skiften, hvilka pröfvas vara så väl inrättade, att förmånligare skifte genom dessa egors förnyade gemensamma delning icke verkställas kan, då må skogsmarken, med iakttagande af de i denna stadga föreskrifna grunder, särskildt fördelas.

När skifte sker å en samfällighet, måste antagas som allmän regel, att hvarje delegares lott skall särskildt utbrytas, men undantag kunna dock härvid förefinnas. Det fall 78 § 2 mom. omförmäler är ett sådant. Flera byar och enstaka hemman, hvilka utgöra särskilda skifteslag uti inegorna,



och som aldrig deri haft egoblandning med hvarandra, hafva utmarken gemensam. Denna utmark består af dels skog, dels skoglös betesmark, dels äfven till stor del af åker, äng och odlingsmark. Skifte å en sådan samfällighet måste inskränkas till att blott dela emellan de särskilda inegoskifteslagen, ty att med detsamma dela utegor till hvardera af delegarne inom de olika skifteslagen vore både onödigt och skadligt, emedan först när hvardera af skifteslagen bekommit sin andel af samfälligheten, kan fråga förekomma om gemensamt skifte å alla egorna, hvarigenom den fördel vinnes, att utflytningar åt utmarken kunna ega rum och hvarje skifteslag i och för sig erhålla en betydlig fördel, emot om skiftet å hela samfälligheten hvarje delegare skulle få sin lott särskildt utbruten, hvilken kostnad äfven i de flesta fall vore onödig, emedan delegarne inom de olika skifteslagen voro tvungna att ånyo omskifta utmarken i sammanhang med inegorna. Frågan är, sedd från praktisk synpunkt, så klar att derom ej mycket behöfver ordas, men jag känner fall, der domstolar ansett sig böra af formela skäl afgifva det utslag, att hvarje delegares lott skall särskildt utbrytas, under det andra hyst den åsigt, att blott skifteslagen först skola åtskiljas. Det är för nödvändigheten att få denna sednare åsigt tydligen uttryckt, som jag härmed föreslår, att första delen af 85 § erhåller följande lydelse:

Som genom utbrytning af en eller flere delegares egolott den förra egoindelningen rubbas; så skall, när laga skifte på en eller flere delegares begäran verkställles, sådant skifte hela skifteslaget öfvergå, och hvarje delegares lott särskildt utbrytas, på det att ytterligare kostnader i detta afseende må besparas och oreda vid egornas bruk förekommas; dock att vid skifte enligt 78 § 2 mom., när de angå utmark, hvilken ej hufvudsakligen är att betrakta som skogsmark, delning må verkställas endast emellan de särskilda skifteslagen uti inegorna.

Så väl för att bringa andra punkten af 85 § i öfverensstämmelse med den föreslagna förändringen af 3 § som ock för att närmare förtydliga densamma, emedan det ej gerna låter tänka sig att egor finnas, hvilka icke kunna afstängas och särskildt brukas: föreslås att sednare punkten af 85 § erhåller denna lydelse:

Har någon delegare i skifteslag, som skiftas skall, vid förut verkställt skifte erhållit alla sina egor så utbrutna, att de kunna med fördel afstängas och särskildt brukas; — — — — — medgifver.

Enär landtmätare ej eger ringaste pröfningsrätt, huruvida en hemmansägare är på sin lott besuten, och sådant ej heller kan vara meningen, men 86 § i fråga om sammanläggning af olika hemmansdelar bestämmer

att de skola vara besutna, hvarigenom det missförhållande kan uppstå, att pröfning om besutenhet utan någon delegares yrkande kommer att ega rum; får jag föreslå:

att i 86 § ordet »besutne» utgår.

Jordbrukets olika ståndpunkt och de förändrade förhållanden, som deruti inträdt sedan 1827, då laga skiftena började, emot nu, torde medgifva en förändring i 87 §. Der stadgas nemligen, att jordegare ej kan åläggas utflyttning förr, än det oundgängligen fordras att tilldela honom tre skiften. Äro egorna af den belägenhet och godhet, att en åbo utan skada kan tilldelas ett skifte, då bör, efter min åsigt, sådant ovilkorligen ske, äfven om utflyttning skulle erfordras. -- Hvarje jordegare med insigt uti ett rätt ordnad jordbruk finner detta, men som man ej af alla kan fordra, att de ega nog klar blick att uppfatta kommande fördelar, men mången i stället segt fasthåller vid det gamla, inträffar ofta, att ett laga skifte ej uppfyller hvad med detsamma är afsedt, eller att bereda största möjliga sammandragning af egorna, enär en åbo icke kan åläggas utflyttning, så snart han kan erhålla egorna uti tvänne skiften. Äro åter egornas beskaffenhet och belägenhet icke sådana, att utan någons lidande ett skifte, kan utläggas, kommer naturligtvis sådant icke i fråga. För att vinna, efter min öfvertygelse, nödig rättelse häruti, får jag föreslå följande ändring i 87 §:

Hafva egor, som skiftas skola, den belägenhet och äro de af det jemförliga förhållande till hvarandra, att, med behållande af allas rätt och utan någons verkliga lidande, ett skifte, innefattande både inrösnings- och afrösningsjord, till hvarje hemman kan utläggas; då bör sådant ovilkorligen ske. Skulle belägenheten på något ställe härifrån oundgängligen fordra undantag, och kan icke sådant, genom en eller flera delegares utflyttning, på sätt i 95 § sägs, afhjelpas: då må två eller tre skiften hvarje delegare på enahanda sätt tilldelas. Är skog i storskifte lagd och blifver det orubbadt, efter hvad i 78 § stadgas, då bör sådant skogsskifte ej för ett af de förenämnda tillåtliga antal skiften beräknas förr, än, med detta inbegripet, tre skiften behöfva utläggas.

I den förhoppning att det af mig framställda förslag till ändring i 3 § godkännes, får jag, så väl för att bringa 89 § i öfverensstämmelse dermed, som ock att förebygga, så vidt möjligt är, att nytt skifte kommer att ske utan laga skäl, eller så att tydligt må kunna visas fördelarne af samma, der sådana förefinnas, härmed föreslå följande förändrade lydelse af 89 §:

Har skifte förut skifteslaget öfvergått och yrkar någon delegare att dervid oförändradt bör förblifva, då skola skiftesmännen, innan

vidare åtgärd i afseende på skiftesberedningen företages, efter föregången besigtning på marken, hvarvid dess allmänna beskaffenhet och läge beskrivas, noga undersöka, huruvida och på hvad sätt skifteslagets egor må kunna genom nytt skifte erhålla en för egornas skötsel lämpligare indelning, och så väl derigenom som genom beredda tillfällen till odling uppbringas till högre afkastning, samt hemmanets värde såmedelst i betydligare måtto ökas; och gånge i thy fall det sökta skiftet fort. Hafva åter egorna det läge eller äro de af sådan beskaffenhet, att nytt skifte, utan att i allmänhet blifva förmånligare än det förra skiftet, skulle för delegare medföra kostnad och olägenhet, som ej betydligt öfvervägas af fördelarne; då bör vid äldre skiftet oförändradt förblifva och det sökta skiftet inställas. Skiftesmännen skola i dessa omständigheter fullständigt utlåtande meddela och dermed förfara som i 54 § sagdt är; börande, derest nytt skifte afslås, skiftessökanden de åbragta kostnaderna ensam bestå.

105 § innehåller, att landtmätaren vid förrättningens afslutande skall utlemna till delegarne alla under förrättningen förda protokoll och afslutade föreningar, jemte ego-, häfde- och delningsbeskrifningarne etc. etc.

Enligt min åsigt är detta stadgande, hvad beträffar delningsbeskrifningen, skadlig både för landtmätaren och jordegarne. Landtmätaren, som under sommaren eller hösten afslutar en större skiftesförrättning, måste i och för uppsättande af delningsbeskrifningen använda en tid, hvilken i stället med fördel kunnat begagnas till arbete ute på fältet, under det han om vintern får vara sysslolös. Jordegaren förlorar derpå, ty genom detta stadgande inträffar ofta, att landtmätaren ibland ej kan och ibland ej vill afsluta en skiftesförrättning på hösten, utan väntar dermed till nästföljande vår, för att få egna vintern åt delningsbeskrifningars kompletterande, hvaraf närmaste följden blir fördröjandet af ett helt år med skiftets tillträde. --- En annan olägenhet, kanske den svåraste, består i följande: Det händer ofta, att, när landtmätaren utarbetat skiftet, så att det är färdigt till utstening, önskar en eller flere delegare i sista timmen att få verkställd någon mindre ändring uti en eller flera linier; när nu landtmätaren, till följd af författningens föreskrift, före utsteningen fullständigt uti koncept uppsatt och äfven utskrifvit delningsbeskrifningen, följer deraf, att en dylik begärd ändring af honom helt naturligt afslås och skiftet kommer ofta att blott härför öfverklagas, hvilket i annat fall kunnat undvikas, emedan en mindre ändringsåtgärd varit lätt att verkställa, om ej delningsbeskrifningen varit på förhand uppsatt. I och för öfverklagandet af ett skifte erfordrar ej jordegaren delningsbeskrifningen, och nödig kontroll öfver att handlingar

i behörig tid blifva uppsatta är lätt att åstadkomma, blott genom att i arbetsförteckningen jemföra datum för förrättningens afslutande med tiden för dess insändande till domaren.

På grund af hvad jag här ofvan anfört får jag vördsamt föreslå, att 105 § erhåller följande förändrade lydelse:

När skiftesmannen — — — alla under förrättningen förda protokoll och afslutade föreningar, jemte ego- och häfdeförteckningarne, och skall etc. etc. — — — beräkna.

Att ett laga skifte så fort möjligt är bringas till slut, är en önskan hos hvarje opartisk och tänkande delegare, emedan, under den tid ett skifte varar, ofta jordens skötsel af en eller flere delegare försummas och hemmanet kommer i vanhäfd. Att således så mycket möjligt är, utan att förnärma någons rätt, söka inskränka tiden för tvist öfver laga skifte, anser jag vara ett mål, hvarefter man bör sträfva. Till en del vinnes detta genom ett stadgande, att besvär öfver Egodelningsrättens utslag i ersättningsfrågorna, eller de som förekomma till afgörande enligt 53 § 7:de och 8:de punkterna icke få anföras, utan att vid Egodelningsrättens utslag i dessa fall må bero. Det händer nemligen ofta, att en delegare, sedan skifte, hvari Kongl. Maj:t dömt till ändringar, hvilka derefter blifvit af landtmätaren afslutade, så att möjlighet till tvist rörande sjelfva skiftet är alldeles afskuren, blott af tredska, eller för att längre bibehållas vid sina gamla egor, anför besvär öfver de till följd af ändringsåtgärden uppgjorda häfde- eller skogsersättningar och fullföljer dessa till Kongl. Maj:t. Sällan eller aldrig inträffar, att här vid laga någon ändring sker i Egodelningsrättens beslut, emedan det faller af sig sjelf, att vid frågor som dessa måste besigtning på stället vara nödvändig för en riktig utredning af förhållandena; och när först förrättningsmännen, efter föregången besigtning, uppgjort alla ersättningsfrågor, och detta deras åtgörande blifvit kontrolleradt efter syn på stället af Egodelningsrätten, kan jag ej finna någon fara uti, att ej deröfver vidare får klagas. På grund här af får jag föreslå, att 134 § erhåller följande förändrade lydelse:

Egodelningsrättens — — — förete. Härifrån undantagas dock sådana frågor rörande ersättning efter laga skifte, hvarom stadgas uti 53 § 7 och 8 punkterna, hvaröfver vid Egodelningsrättens utslag får bero, och klagan ej vidare föras. Är någon — — — genast öfversänder.

133 § innehåller ett stadgande, hvilket till sina följder under alla omständigheter är menligt för landtmätare, och i många fall kan blifva det för jordegare. Den stadgar nemligen, att om landtmätare låter verkställa mätning af obehörig person, eller till större eller mindre del af antagen

elev utan behörig tillsyn, skall mätningen omgöras, ändå att fel deri ej visas. Detta är minst sagdt orimligt, ty ingen har nytta af, att egor skola ommätas, hvilka äro riktigt affattade. Det måste vara straff nog för landtmätaren, om han brister emot detta lagbud, att få ansvara såsom för tjenstefel, utan att han onödigtvis skall omgöra ett arbete, hvilket ej kan göras bättre. Landtmätare i allmänhet äro såsom lönlöse tjenstemän i mindre goda ekonomiska omständigheter, lefva blott af arbetet för dagen, och det saknas tyvärr ej exempel på, att landtmätare, som blifvit dömd omgöra en mätning, blott derföre att obehörig person dertill blifvit begagnad, icke, till följd af fattigdom, mäktat verkställa detta på egen bekostnad, utan förrättningen har måst öfvertagas af annan landtmätare, och följderna för jordegare blir då tidsförlust, penningupppoffring och förlösande onödigtvis af handlangningsdagsverken, förutom alla andra obehag. Detta stadgande står ej heller rätt väl tillsammans med 38 §. Der medgifves nemligen, att der karta öfver ett skifteslag finnes, som är riktig eller till och med ofullständig, blott den genom rättelser kan sättas i behörigt skick, skall sådan karta vid skiftet begagnas. Denna karta kan t. ex. en af delegarne, eller hvilken som helst vid landtmäteriet icke anställd person, blott han kan verkställa egoaffattning, hafva upprättat, men landtmätaren måste omgöra en mätning, äfven om den är riktig, samt får ej derå insätta rättelser, om så skulle erfordras, derföre att samma mätning är verkställd af en hans duglige elev, eller till och med af en kommissionslandtmätare, om denne ej under tiden haft behörigt biträdesförordnande för skiftesmannen.

För att bringa nödig rättelse häruti, får jag föreslå, att 133 § erhåller denna lydelse:

Öfver de invändningar — — — — — dömdt är. Göres vid Egodelningsrätten af någon delegare anmärkning mot skifteskartan, då skall ock beslut deröfver af Rätten meddelas; och vare, der landtmätaren öfvertygas att hafva vid egomätningen begagnat biträde af dertill obehörig person, eller låtit mätningen till större eller mindre del af antagen elev utan vederbörlig tillsyn verkställas, den sålunda obehörigen verkställda egomätningen, om fel deri kan visas, ogild, med skyldighet för landtmätaren att, antingen genom ny mätning eller genom införande af rättelser, der så ske kan, såväl på egen bekostnad, först och främst sätta konceptkartan i fullständigt skick, som ock omgöra skiftesförrättningen i öfrigt i alla de delar, som, efter hvad i 53 § stadgadt är, först deretter böra till behandling förekomma. Ej må dock — — — — — om fel deri visas kan.

Sedan jag här ofvan i största möjliga sammandrag sökt antyda de fel, som förefinnas i vår nu gällande Skiftesstadga, hvilka jag anser böra rättas, så väl för att få författningen i öfverensstämmelse med nutidens fordringar på ett rätt ordnad jordbruk, som för att få undanröjda befintliga missförhållanden, får jag härmed vördsamt yrka:

att Riksdagen för sin del måtte besluta de ändringar jag föreslagit uti 3, 28, 34, 41, 49, 53, 54, 56, 58, 64, 69, 78, 85, 86, 87, 89, 105, 133 och 134 §§ af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga Skiftesstadga af den 9 November 1866, eller ock, der ej dessa till alla delar af Lag-Utskottet, till hvilket jag anhåller att motionen måtte remitteras, skulle gillas, vidtaga de förändringar i samma syfte, Utskottet kan finna skäligt föreslå.

Stockholm den 27 Januari 1869.

*R. T. Busck.*